

ΟΜΙΛΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

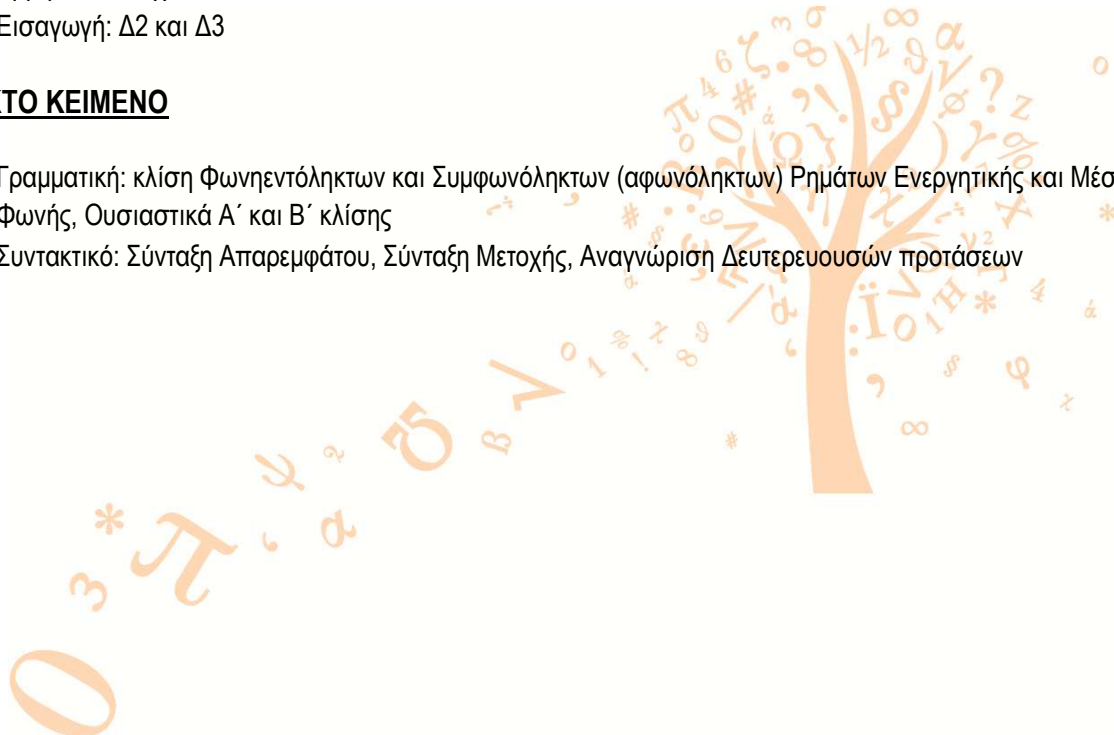
Ύλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- 1^η θεματική ενότητα (εν. 1, 2, 3)
- Ερμηνευτικά σχόλια από το Φάκελο Υλικού
- Εισαγωγή: Δ2 και Δ3

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- Γραμματική: κλίση Φωνηεντόληκτων και Συμφωνόληκτων (αφωνόληκτων) Ρημάτων Ενεργητικής και Μέσης Φωνής, Ουσιαστικά Α΄ και Β΄ κλίσης
- Συντακτικό: Σύνταξη Απαρεμφάτου, Σύνταξη Μετοχής, Αναγνώριση Δευτερευουσών προτάσεων

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (*)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, *Μετά τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28 [149 λ.] / Προτρεπτικός πρὸς Θεμίωνα, απόσπασμα 9*

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἴεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὡσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὄν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκὲν ἐστίν.

Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως. Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάπτουσαι, ἐν αἷς ἐστίν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἢ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάπτειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

A1.a. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

1. Τα βασικά αίτια που ωθούν τον άνθρωπο στη φιλοσοφική ενασχόληση διαφοροποιούνται σήμερα σε σύγκριση με το παρελθόν.
2. Η αρχική έκκληξη των ανθρώπων επικεντρώθηκε στα σπουδαία ζητήματα της ζωής.
3. Όποιος αγαπά τον μύθο είναι ακριβώς όπως ένας φιλόσοφος.
4. Στις πιο σημαντικές επιστήμες βρίσκεται το αγαθό στην πραγματική του σημασία.
5. Η φιλοσοφία έχει τη δυνατότητα της συνολικής θεώρησης του αγαθού.

(μονάδες 5)

β. 1. «ἐν αἷς ἐστίν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «αἷς»;

(μονάδες 2)

2. Σε ποιο χωρίο του δευτέρου αποσπάσματος του αρχαίου κειμένου παρατηρείται κλιμάκωση;

(μονάδες 3)

Μονάδες 10

B1. α. Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει στη φιλοσοφία ο Αριστοτέλης σύμφωνα με το απόσπασμα «Ἐτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι... τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης»;

(μονάδες 8)

β. «ἐπιστήμη»: Ποιο είναι το περιεχόμενο του όρου και ποια τα είδη που παρουσιάζονται από τον Αριστοτέλη;

(μονάδες 2)

Μονάδες 10

B2. Να χαρακτηρίσετε τις επόμενες προτάσεις ως σωστές (**Σ**) ή λανθασμένες (**Λ**) σύμφωνα με τις πληροφορίες της εισαγωγής.

1. Για τον Σωκράτη, όπως και για τον Αριστοτέλη, ο άνθρωπος γνωρίζει την αλήθεια, την Ιδέα, και η προσπάθεια της φιλοσοφικής σκέψης έγκειται στο να βοηθήσει τον άνθρωπο να την επαναφέρει στη μνήμη του.
2. Ένας από τους μνηστές του Σωκράτη ήταν ο Άνυτος, πλούσιος βυρσοδέψης και γνωστός πολιτικός.
3. Το λαϊκό δικαστήριο της Ηλιαίας, έκρινε τον Σωκράτη ένοχο με μέτρια πλειοψηφία (281 ψήφοι έναντι 220).
4. Ο Σωκράτης, περιφρονώντας το δικαστήριο και τον θάνατο, πρότεινε την εξορία ή την σίτηση στο πρυτανείο.
5. Μετά την καταδίκη του, ο Σωκράτης έμεινε περίπου δύο μήνες στο κρατητήριο, γιατί δεν μπορούσε να γίνει η εκτέλεση μέχρι την επιστροφή της Παράλου.

Μονάδες 10

B3.α. Να βρείτε στο παραπάνω πρωτότυπο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

εισιτήριο, ιστορία, κατάκτηση, κυριαρχία, πρόσταγμα, άσχημος.

(μονάδες 6)

β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο:

«ἐπιστῆμαι», «ἀναμάρτητον»

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B4. Αφού μελετήσετε το παρακάτω μεταφρασμένο απόσπασμα και τα κείμενα αναφοράς του Αριστοτέλη, να σχολιάσετε την προσφορά της φιλοσοφίας στον άνθρωπο.

(μονάδες 10)

«Του ανθρώπινου βίου η διάρκεια είναι στιγμή, η ύλη ρευστή, η αίσθηση αμυδρή, όλου του σώματος η σύσταση φτιαγμένη για να σαπίσει, η ψυχή είναι σβούρα, η τύχη δεν προβλέπεται και η φήμη δεν κρίνεται. Με άλλα λόγια, του σώματος όλα ποταμός κι επιδρομή από ξένους και η φήμη μετά θάνατον λήθη. Τι λοιπόν μπορεί να μας οδηγήσει; Ένα και μόνο, η φιλοσοφία. Και τούτο, όσο κρατούμε το εσωτερικό μας δαιμόνιο μακριά από ατιμία και βλάβη, δυνατότερο από ηδονές και πόνους, να μην κάνει τίποτε όπως τύχει, ούτε με ψευτιές και με υποκρισία, και να μη χρειάζεται άλλοι να κάνουν ή να μην κάνουν κάτι. Επίσης, τα συμβάντα και τα μοιραία να τα παραδέχεται, γιατί έρχονται απ' όπου κι αυτός ήλθε, και πάνω απ' όλα τον θάνατο με ήρεμη γνώμη να τον περιμένει, όχι ως άλλο τι παρά ως διάλυση των στοιχείων, από τα οποία κάθε ζώο συνίσταται. Αν λοιπόν για τα στοιχεία χωριστά δεν είναι τίποτε το φοβερό ακατάπαυστα να μεταβάλλονται σε κάτι άλλο, γιατί να φοβάται κανείς τη μεταβολή και τη διάλυση του συνόλου; Είναι πράγμα φυσικό και κακό δεν έρχεται από τη φύση»

Μάρκος Αυρήλιος, Τα εις εαυτόν, 2, 17, μτφρ. Σοφία Μαντά, Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ **Δημοσθένους, Κατά Φιλίππου Γ, 6-8**

Ο Δημοσθένης, διαχωρίζοντας τη θέση του από τους άλλους πολιτικούς αγορητές, συνεχίζει τον αγώνα του εναντίον της επεκτατικής πολιτικής του Φιλίππου, βασιλιά της Μακεδονίας.

Εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὠμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλ' ἔδει τὸν παρίοντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν ἢ ὅπως ἀσφαλέστατα καὶ ῥᾶστ' αὐτὸν ἀμυνόμεθα· ἐπειδὴ δ' οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διάκεινται, ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων ἔχοντος καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικοῦντος ἀνέχεσθαί τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις ὡς ἡμῶν τινές εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάττεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτου· [7] ἔστι γὰρ δέος μήποθ'

ὡς ἀμυνόμεθα γράψας τις καὶ συμβουλεύσας εἰς τὴν αἰτίαν ἐμ-
πέση τοῦ πεποικέναι τὸν πόλεμον. ἐγὼ δὴ τοῦτο πρῶτον
ἀπάντων λέγω καὶ διορίζομαι· εἰ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τὸ βουλευέσθαι
περὶ τοῦ πότερον εἰρήνην ἄγειν ἢ πολεμεῖν δεῖ. [8] Εἰ μὲν οὖν ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν τῇ πόλει
καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τοῦτο, ἴν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, φημ' ἔγωγ' ἄγειν ἡμᾶς δεῖν, καὶ τὸν ταῦτα
λέγοντα γράφειν καὶ πράττειν καὶ μὴ φενακίζειν ἀξιῶ· εἰ δ' ἕτερος τὰ ὄπλ' ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων
καὶ δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν τοῦνομα μὲν τὸ τῆς εἰρήνης ὑμῖν προβάλλει, τοῖς δ' ἔργοις αὐτὸς
τοῖς τοῦ πολέμου χρῆται, τί λοιπὸν ἄλλο πλὴν ἀμύνεσθαι;

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα «ἐπειδὴ δ' οὕτως διορθοῦσθαι περὶ τούτου ἄ»
(20 μονάδες)

Γ2. Για ποίους λόγους ο Δημοσθένης θεωρεῖ ἀτοπὴ τὴ στάση ὀρισμένων ἀγορητῶν ἀπέναντι
στην πολιτικὴ του Φιλίππου;
(10 μονάδες)

Γ3. α) Να γράψετε τοὺς ζητούμενους τύπους:
i. **ἀνέχεσθαι, συμβουλεύσας:** τὸ γ' πληθυντικὸ πρόσωπο τῆς ὀριστικῆς τοῦ Παρατατικοῦ στη
φωνή που βρίσκονται
ii. **παραβαίνειν:** ὁ ἴδιος τύπος στον Μέλλοντα
iii. **γράφας:** τὸ β' ἐνικὸ πρόσωπο τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου στην ἄλλη φωνή
(4 μονάδες)

β) ἔστι γὰρ δέος...πολεμεῖν δεῖ: ἀπὸ το συγκεκριμένο χωρίο νὰ ἐντοπίσετε ἓνα
ὀδοντικόληκτο ρῆμα καὶ νὰ γράψετε τὸ γ' ἐνικὸ πρόσωπο τῆς ὀριστικῆς τοῦ Ὑπερσυντελικοῦ
στη φωνή που βρίσκεται.
(2 μονάδες)

γ) ἔστι γὰρ δέος...διορίζομαι: νὰ γράψετε τὴ δοτικὴ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν
οὐσιαστικῶν τῆς α' καὶ β' κλίσης που ἀπαντοῦν στο παραπάνω χωρίο.
(4 μονάδες)

Γ4. α) τοῖς δ' ἔργοις αὐτὸς τοῖς τοῦ πολέμου χρῆται : νὰ διακρίνετε τοὺς βασικοὺς ὀρους
τῆς πρότασης.
(2 μονάδες)

Γ4. β) λέγειν: νὰ ἀναγνωριστεῖ τὸ ἀπαρέμφατο (εἰδικό- τελικό), νὰ προσδιοριστεῖ ὁ
συντακτικὸς τοῦ ρόλος καὶ νὰ ὀριστεῖ ἀν ὑπάρχει ταυτοπροσωπία ἢ ἑτεροπροσωπία.
(2 μονάδες)

Γ4. γ) καταλαμβάνοντος, λεγόντων: Νὰ προσδιορίσετε τὸ εἶδος τῶν μετοχῶν καὶ νὰ
δικαιολογήσετε τὴν πτώση στην ὀποία βρίσκονται.
(4 μονάδες)

Γ4. δ) ὡς ἡμῶν τινές εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον : να προσδιορίσετε το εἶδος και τον συντακτικό ρόλο της πρότασης.

(2 μονάδες)

Σας ευχόμαστε επιτυχία!

(*) Το παρόν κριτήριο εξέτασης συντάχθηκε από την ομάδα διδασκόντων του Τομέα Αρχαίων του Φροντιστηρίου **αξία** και αποτελεί πνευματική τους ιδιοκτησία.

Η χρήση τους εκτός Φροντιστηρίου, επιτρέπεται μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οποιαδήποτε άλλη χρήση ή αναπαραγωγή χωρίς άδεια, μπορεί να επιφέρει τις προβλεπόμενες από το Νόμο κυρώσεις.

